

GYERŐ DÁVID

KELJ FEL, ÉS JÁRJ!

Egyházi beszéd őszi hálaadásra

Néhány nap múlva ismét elment Kapernaumba, és elterjedt a híre, hogy otthon van. Erre olyan sokan gyűltek össze, hogy még az ajtó előtt sem volt hely; ő pedig hirdette nekik az igét. Oda akartak hozzá menni egy bénával, akit négyen vittek. Mivel a sokaság miatt nem fértek a közelébe, megbontották annak a háznak a tetefét, ahol ő volt, és nyílást vágva leeresztették az ágyat, amelyen a béna feküdt. Jézus pedig látva a hitüket, így szólt a bénához: „Fiam, megbocsáttattak a bűneid.” Ott ültek néhányan az írástudók közül, és így tanakodtak szívükben: „Hogyan beszélhet ez így? Istent káromolja! Ki bocsáthat meg bűnöket az egy Istenen kívül?” Jézus lelkében azonnal átlátta, hogy így tanakodnak magukban, és ezt mondta nekik: „Miért tanakodtok így szívetekben? Mi könnyebb: azt mondani a bénának: »Megbocsáttattak bűneid!«, vagy azt mondani: »Kelj fel, fogd az ágyadat, és járj?!« Azért pedig, hogy megtudjátok: az Emberfiának van hatalma bűnöket megbocsátani a földön – így szólt a bénához: – Neked mondom, kelj fel, fogd az ágyadat, és menj haza!” Az pedig felkelt, azonnal felvette az ágyát, és kiment mindenki szeme láttára; úgyszólván ámulatba estek mind, dicsőítették az Istent, és ezt mondták: „Ilyet még sohasem láttunk.” (Mk 2,1–12)

A ma felolvasott bibliai rész bevezető versei („Néhány nap múlva ismét elment Kapernaumba, és elterjedt a híre, hogy otthon van. Erre olyan sokan gyűltek össze, hogy az ajtó előtt sem volt hely; ő pedig hirdette nekik az igét.”) az őszi hálaadás, és általában a keresztény ünnep emberi vonásait fogalmazzák meg. Először, hogy aki őszi hálaadáskor igazán ünnepelni akar, az menjen oda, ahol otthon érzi magát, ahol a leginkább el tud csendesedni, önmagába nézni, számot vetni az életével, és választ találni a hogyan tovább-okra. Másodszor, hogy ilyenkor nem egyedül, hanem közösségben kell ünnepelni, ahová annyian jönnek haza, hogy még az ajtó előtt sincs hely, ahol az ember érzi, hogy nem önmagának él, hogy élete másokéval összefonódik, s e kötelék által részévé válik önmagánál valami nagyobbak, többnek, jobbnak, erősebbnek, hatalmasabbnak. Harmadszor pedig az ünnepi együttlét az isteni jelenlét által teljesedik

ki, ahogy az evangélium írja, az ige hirdetése által, azáltal, hogy az emberi élet és az isteni élet az ünnepben találkozik.

A beszédem alap gondolatául választott bibliai történet tulajdonképpen ezen isteni valóságnak az emberi világban való megjelenéséről szól. Jézushoz az istentiszteletre egy bénát vittek, hogy azt meggyógyítsa. A tömeg miatt az ágyat nem tudták közel vinni Jézushoz, de mert hittek a gyógyulásában, a tetőn engedték le hozzá. Jézusnak ez a hit elegendő is volt: azt látván, kinyújtotta kezeit, és meggyógyította a bénát. Mielőtt tovább folytatnók a történetet, gondolkozzunk el az eddigieken. A mai ember általában hitetlenkedve húzza fel a szemöldökét, amikor Jézus gyógyításairól hall, pedig a módszer, amit alkalmaz, egyszerű és hatékony orvosi beavatkozás. Jézus a test meggyengülését a lélek meghibásodásának, a bűn hatásának tulajdonítja, mert ismeri azt a lélektani folyamatot, ahol az elkövetett rossztett a lelkiismeret vádolása miatt a testi épség megtörésében fejeződik ki. A bűnöst bántja a bűne, annyira, hogy egészsége, épsége, fizikai ereje is odalesz emiatt.

Jézus azonban nemcsak a megbetegedés, megcsorbulás folyamatát ismeri, hanem a gyógyulását, a helyreállítását is. Azt tanítja, hogy a bűnös a bűnbánat és bűnbocsátás révén képes megtisztulni bűneitől, a beteg ember képes meggyógyulni, csak akarnia kell. Ennek a gyógyulási folyamatnak a lépcsői a beismerés, hogy betegségem, elesettségem oka valami rossz, amit elkövettem, aztán a felismerés, hogy ezt igenis jóvá lehet tenni, helyre lehet hozni, végül a szükség, hogy ezt ki is fejezzem, láthatóvá is tegyem, akarjam, kérjem, hívjam a gyógyulást, a szabadulást, a segítséget. Jézus tanítói munkássága során gyakran bebizonyította ennek a folyamatnak az életképességét, a valóságát. „Fiam, megbocsátattak bűneid” – mondta az eléje cipelt bénának is.

Az őt hallgató emberek azonban nem mindig értették meg azonnal ezt a folyamatot, s bár látták a hatását, gyakran hitetlenkedésüknek adtak hangot. „Hogyan beszélhet ez így? Istent káromolja! Ki bocsáthat meg bűnöket az egy Istenen kívül?” – kérdezték azok is, akik tanúi voltak a béna meggyógyításának. Jézus válasza jó példája volt annak, ahogyan tanításait az elméletek elvontabb szintjéről kiindulva a gyakorlati élet terén bebizonyította. Elmondta, hogy a bűnbocsánat egyet jelent a gyógyulással, a megtérés egyet jelent az ember eredeti, egészséges állapotának a helyreállításával, a hit, a szeretet, a megbocsátás pedig igenis képes az ember életében csodákat, helyesebben csodáknak tűnő valóságos életfolyamatokat művelni! Nemcsak az Istennek, hanem az emberfiának, az embernek is hatalma van a bűnöket megbocsátani a földön, s ezáltal a gyógyulást, a megigazulást, a szeretetet keríti hatalomra! „Neked mondom, kelj fel, fogd az ágyadat, és menj haza” – mondta szavai bizonyításául a bénának, s ezzel a hitetlenkedők megértették tanítását.

Az igazi kérdés ma azonban az, hogy vajon mi, az itteni unitárius egyházközség és, tágabban, ezen község lakói megértjük-e a tanítást önmagunkra nézve, és sejtjük-e, hogy miért éppen ez az alapja a mai beszédnek? Azért, mert ha

a mából visszanezünk az elmúlt 11 évre, vagy akár a politikai változások óta eltelt 15 esztendőre, egy olyan folyamatot láthatunk, amely ezt a közösséget sok szempontból a bénaság állapotába juttatta. Milyen a béna közösség? – kérdezhettek. Olyan, mint a béna ember: magatehetetlen, mozgásképtelen, földhözragadt, ereje odalett, hite megtört, szeretete megfogyott, s élete a teremtés, az alkotás, az építés helyett a vegetálás, a helyben topogás, a várakozás állapotába zuhant.

Az őszi hálaadás ünnepének egyik alapvető tartozéka az önvizsgálat; e nélkül nem igazi, sőt hiábavaló az ünneplésünk. Tegyük hát a mai nagy kérdést terítékre, és nézzük meg, őszintén és jóakarattal, hogy melyek a közösségi bénaság összetevői, aztán pedig azt, hogy melyek az esélyei az e bénaságból való gyógyulásnak? Az unitárius templom ölné első megállapításunk nem lehet más, mint az, hogy a béna közösségnek béna a hite. Valaha e falu népe más erejű egyházszeretről, áldozatkészségről, odaállásról, templomba járásról volt híres, mint ma. Először a hit erejét kell életre kelteni az emberben: a hitét, hogy a vallás, az egyház, s az általuk képviselt értékek nélkül nem tud egészséges, teljes körű életet élni; a hitét, hogy az egyháznak az én erőmre, az én eszemre, az én pénzemre, az én jelenlétemre is szüksége van; a hitét, hogyha őseimnek volt ereje és tehetsége felépíteni mindazt, amivel ma rendelkezünk, akkor nekem is legyen erőm és tehetségem azt legalább megtartani, megjavítani, megőrizni! Mert nélkülem, a hozzájárulásom nélkül egyházi feléledés, egyházi gyógyulás, egyházi egészség itt nem lesz!

Másodszor: mondjuk ki azt, hogy a béna közösségnek béna nemzettudata van. Valaha e falu más erejű nemzeti öntudatról, magyarságról, hovatartozásról volt híres, mint ma, még a sokkal nehezebb politikai körülmények között is. A magyar nemzethez való tartozás tudatát kell hát életre kelteni a közösségben, azt, hogy az én őseim a magyar nemzet részeként többnyire elnyomásban alkották meg e közösséget és intézményeit, azokat épségben hagyták rám, ezért nekem a szabadság idején kötelességem megtartani, étellel megtölteni, és továbbadni azokat! Magyaroknak maradni nem azt a mellveregető módot jelenti, hogy minden vasárnap elénekeljük a templomban a székely himnuszt, hanem azt, hogy a hétköznapi szintjén, a való élet jeleneteiben kifejezzük, és méltósággal megéljük ezt a magyarságot. Megéljük úgy, hogy gyermekeinknek magyar nevet adunk, és nem mást, őket magyar iskolába járattuk, és nem másba, beszédünkben magyar szavakat használunk, és nem mást, szórakozásunkban magyar zenét hallgatunk, és nem mást! Megéljük úgy, hogy földjeinket nem adjuk el, erdőinket nem hagyjuk odaveszni, iskoláinkat nem hagyjuk megszünni, intézményeinket nem hagyjuk elsorvadni. A magyarság megélése nemcsak alapvető emberi jog, hanem alapvető emberi kötelesség is, ha azt akarjuk, hogy e közösség magyar közösségként ébredjen fel bénaságából! És e kötelesség megélése másokat ne zavarjon, mindenki élje meg azt, aki, és a másét ne akadályozza, mert mindenkinek a magáét megélni vele született joga van!

Harmadszor: mondjuk ki azt, hogy a béna közösségnek béna a kultúrája, a műveltsége. Valaha e hely más fényű kultúrájáról, más erejű műveltségéről, más látókörű érdeklődéséről volt híres, mint ma. A kultúra iránti igényt, mint szükségletet kell tehát életre kelteni a közösségben, azt a minőséget, amely nélkül nemcsak egészsége nincs az embernek, de embersége sincs, mert a kultúra az emberség fokmérője. Az itteni emberben fel kell tehát ébreszteni a kulturált élet iránti igényt: azt, hogy az élet a táplálkozásnál és munkánál jóval többről szól, hogy a test mellett a szellemnek is szükségletei vannak, igénye van a szépre, a jóra, az énekekre, a zenére, a könyvre, a versre, az irodalomra, a színházra. Szüksége van mindarra, aminek az intézményeit valaha elevenen működtette az itteni nép – volt énekkar, ifjúsági egyesület, szeretetotthon, színjátszókör, könyvtár –, de amelyek mára már javarészt kihaltak, s ami maradt, a kocs MÁK, a televízió s a szerencsejátékok már nem elegendők az élet kulturált fenntartására, sőt, éppen ezek voltak a bénaság állapotának egyik legerőteljesebb előidézői.

E bénaságot vizsgálva az okokat nem máshol kell keresni, hanem itt, a házunk táján. Ha pedig valaki a bűnös után kutatna, se jobbra ne nézzen, se balra, hanem befelé, elsősorban önmagába, mert a bűnös ott van, legbelül. A bűnöst pedig a mai napon ne a büntetőtörvénykönyv meghatározása szerint értsük, hogy valaki ölt, vagy csalt, vagy hazudott, hanem valláserkölcsi értelemben úgy, ahogy Jézus is értette, s ahogy a káténk is megfogalmazza, amikor a mulasztási bűnről beszél. Bűnösnek az találatik a mai önvizsgálat által, aki a jót megtenni elmulasztotta, aki az igent kimondani gyáva volt, aki az odaállást vállalni félt, aki hagyta magát legyőzteni a bénaságtól.

„Neked mondom: kelj fel, és járj!” – Jézus felhívása a mai napon az itteni embernek, az itteni közösségnek szól. Ma mi vagyunk a betegek, ma mi vagyunk a bénák. Nekünk kell felkelnünk mindabból, ami a bénaságé, az igénytelenségé, a lemondásé, a beszűkülésé, az elidegenedésé. Nekünk kell kilábalnunk mindabból, ami hitetlen, ami vallás nélküli, ami istentelen, aztán mindabból, ami magyarságunkat, nemzeti értékeinket rongja, s végül mindabból, ami a műveletlenségé, az eldurvulásé, az erőszaké. És ugyancsak nekünk kell elindulni, és haladni egy másik úton: az öntudatra ébredés, az önmagunkat összeszedés, az önmagunkat megmentés útján. Azon az úton, amely vallásos, mint régen volt, amely magyar, mint régen volt, s amely kulturált, mint régen volt. Mi még azt sem mondhatjuk, amit a hitetlenkedők mondtak Jézusnak: „Ilyet még sohasem láttunk!”, mert, igenis, e falu látott még ilyen időket, s nekünk nem is kell kitárlnunk, hanem csak újra fel kell élesztenünk azokat!

Ha valaki ezek után megkérdezné, hogy akkor van-e okunk ma hálaadásra, azt válaszolnám, hogy éppen elég van. Nekünk ma is, így is hálát kell adnunk Istennek. Először azért, hogy legalább ennyire megmaradhattunk, legalább ilyenekként megtartott, legalább ebből kiindulhatunk, amink ma van. Másodszor azért, hogy szeretetével, gondviselésével figyelmeztet, int, tanít, felhív, sarkall a gyógyulásra, a felébredésre. Harmadszor pedig azért, hogy a közeljövő láthatá-

rán már most derengenek új lehetőségek, már most érezni lehet a szelét új időknek, már most körvonalazódnak elképzelések, tervek, álmok. Csak még nem elég: több tudatosságra és kevesebb véletlenre, több felébredésre és kevesebb álmatagságra, több odaállásra és kevesebb elbújásra, több összefogásra és kevesebb széthúzásra, több áldozatra és kevesebb közönyre, és főként több emberre, emberre és emberre van szükség a bénaságból való kigyógyuláshoz.

Mától kezdve tegyük meg hát újra mindazt, ami tőlünk telik, ne csak a házunk, hanem a közösségeink táján is. Őszintén nézzünk szembe mindazzal, akik lettünk, s amiben benne élünk. Adjunk hálát Istennek, hogy megtartott, hogy megsegített a túlélésben. Köszönjük meg, hogy vannak még erőforrásaink, amikhez nyúlhatunk, van még, akihez szólnunk. Aztán lássunk hozzá: a tenni-való sok, az idő kevés. Hozzálatásunkban pedig ne felejtsük Jézus nekünk is szóló felhívását: „Neked mondom, mai ember, neked mondom, itteni nép: kelj fel, és járj!”

Ámen.

HÁLA MINDENKOR MINDENÉRT ISTENNEK!

*„Adjatok hálát az Istennek, az Atyának mindenkor mindenért,
a mi Urunk Jézus Krisztus nevében.” (Ef 5,20)*

Őszi hálaadás ünnepe van. A népnyelv Szent Mihály napjának is nevezi ezt az ünnepet, de ez az elnevezés – múltbeli maradványként – egyáltalán nem jó. Miért? Először is azért, mert nekünk, unitáriusoknak, nincsenek szentjeink, szentté avatott embereink. Mi egyedül Istent tartjuk szentnek. Másodsor: nem hiszünk az angyalokban, s tudvalevő, hogy Szent Mihályt angyalnak, arkan-gyálnak, főangyálnak, az angyalok fejedelmének tartják, hiszik az illetékes fele-kezetek. Harmadszor pedig azért, mert Szent Mihály vagy Mihály napja szeptember 29-én van, s erre a napra csak ritkán esik a mi hálaadó ünnepünk. Összegezve, a mai ünnep helyes elnevezése: őszi hálaadás ünnepe úgy, ahogy azt századokkal ezelőtt őseink meghatározták.

De vajon helyes-e a hálaadásról csak ilyenkor, szeptember végén beszélni? Vajon helyes-e csak ősszel hálát adni Istennek? Sokan gondolkodás nélkül rá-vágják: igen, nagyon is helyes, mert ilyenkor vesszük számba fáradsalmunk, kö-zel egy éves verejték hullásunk gyümölcseit, s mivel Isten a mostoha időjárás, az aszály dacára, idén is megáldotta kezünk munkáját, földjeinket, hálát kell ad-nunk neki, megköszönve jótéteményét, áldását. Önmagában véve ez a válasz jónak mondható, de vajon a többi évszakban: tavasszal, nyáron, télen, nem áld meg bennünket Isten, nincs miért hálát adni, köszönetet mondani Neki? – koc-kázatom meg a következő kérdést. Lehet, hogy e kérdés hallatán csak a földet látó ember nagyon is törné a fejét azon: vajon mit köszönhet meg Istennek ta-vasszal vagy télen, amikor még, vagy már nem terem a föld? Az ilyent talán nem is lehetne meggyőzni az Isten iránti hála mindenkori létjogosultságáról, mert csak azt látja, ami a szeme előtt van, s nem érzékeli – láthatatlanul is – Is-ten felbecsülhetetlen áldásait. Következésképpen nem is jut el szívéig az aposto-li felhívás: „...adjatok hálát az Istennek, az Atyának mindenkor mindenért...”!

Milyen más ezzel ellentétben annak a lelkésznek az őszinte hálaadásból fakadó vallomása, aki gyülekezete templomának sikeres felépültével ezeket mondta: „Mindenütt szép ígéretek kaptunk, de az Úristen mindig adott”, tehát mindenkor volt oka az Isten iránti hálaadásra, köszönetre. Igen, így van ez: az emberektől leg-többször csak be nem váltott ígéretek kapunk, de Istentől mindig áldás árad ránk! Hogy ezt az áldást sokan nem veszik észre? Ennek nagy oka – úgy, amint azt az egyik gondolkodó megfogalmazta – az, hogy: „Ritkán gondolunk arra, amink van, és túl gyakran arra, amink nincs. Ez a magatartás több nyomorúságot okozott már az emberiségnek, mint az összes háború és járvány együttvéve.” (Schopenhauer)